

A KATONAI ÉS VÉDELMI KÖZIGAZGATÁS KAPCSOLÓDÓ FELADATAI, EGYÜTTMŰKÖDÉSI TERÜLETEI

II. RÉSZ

Fenyvesi Károly¹

"...A dolgok attól még nem lesznek mások, ha csak kijelentjük, hogy megváltoztak..."

A folyóirat 1995. 1.számában megjelent cikk folytatása.

6./ A védelmi közigazgatás és katonai igazgatás együttműködési területei

A védelmi igazgatás és a katonai igazgatás szervezett együttműködésének célja az országmozgósítás négy fő céljának megvalósítása:

- a fegyveres erők és a rendvédelmi szervek tevékenységéhez szükséges feltételek biztosítása;
- a nemzetgazdaság mozgósítása,
- az állam- és közigazgatás működtetése;
- az állampolgárok létfeltételeinek, élet- és vagyonbiztonságának, valamint a közjavaknak a védelme.

---

1 Fenyvesi Károly mk.ezredes, az MH Anyagi-Technikai Főcsoportfőnökség Hadműveleti és Kiképzési Osztályvezető

E témakörben szükséges néhány olyan alapelvet megfogalmazni, amely a *védelmi igazgatás és a katonai igazgatás együttműködése kapcsán nem hagyható figyelmen kívül.*

a.) A védelmi igazgatás és a katonai igazgatás közti együttműködést **békeidőszaki felkészülés** keretében kell előkészíteni, kialakítani és gyakorolni.

b.) Valamennyi minősített időszakban **folyamatos együttműködést** kell megvalósítani a védelmi igazgatás és a katonai igazgatás között.

c.) A védelmi igazgatás és a katonai igazgatás **egymás melletti működésével** kell számolni.

Az egymás mellé rendelés keretein belül rendkívüli állapot esetén a Honvédelmi Tanács, egyéb esetekben a Köztársasági Elnök, illetve a Kormány valamely igazgatási feladat elsődlegességét állapíthatja meg.

E korlát meghúzása ezért lényeges, mert a védelmi igazgatás és a katonai igazgatás egymástól jól elhatárolható feladatrendszerrel bír és a hatáskör indokolatlan átvétele - bármely fél részéről - jelentős zavarokat okozhat az adott szervezet működésében (hatáskör elvonás tilalma).

d.) Érvényesülnie kell az **arányosság elvének**, mely szerint a harctevékenységgel érintett területeken a védelmi tevékenységnek úgy kell elsődlegességet biztosítani, hogy az még biztosítsa a lakosság minimális lét- és életfeltételeit.

e.) **Kölcsönös tájékoztatási kötelezettségnek** kell megvalósulni a két igazgatás együttműködése során, mely alatt azt kell érteni, hogy a védelmi igazgatás a helyi sajátosságokról tájékoztatja a katonai igazgatást, míg a katonai igazgatás a felesleges pusztítás elkerülése érdekében, a katonai követelmények által megengedett mértékben ajánlásokat tesz a védelmi igazgatás által célszerűen elrendelendő intézkedésekre.

A védelmi közigazgatás és a katonai igazgatás közötti együttműködés kérdéseit alapvetően a fegyveres erők alaprendeltetéséből adódó feladataival összefüggő, illetve attól eltérő alkalmazásuk kapcsán kívánom elemezni.

6.1. **A fegyveres erők alaprendeltetésük** szerint a haza fegyveres védelme érdekében kerülnek alkalmazásra. Ehhez az ország erőforrásainak bizonyos fokú koncentrálása szükséges, mert a fegyveres konfliktusok kezelésének feltétele a fegyveres erők megfelelő előkészülete (pl.: mozgósítás, felkészítés, stb.). Ebben a helyzetben a katonai igazgatás feladatai kerülnek előtérbe és kapnak elsőbbséget. A védelmi közigazgatás tevékenységével elősegíti a fegyveres erők háborús szervezetének megalkotását, felkészítését az alkalmazáshoz.

6.2. **A fegyveres erők alaprendeltetésüktől eltérő** feladataikat békeidőszakban, illetve veszély és szükségállapot - bizonyos esetekben rendkívüli állapot - időszakában elsősorban a katasztrófaelhárítási feladatok jelentik. Ez esetben a fegyveres erők a védelmi közigazgatással együttműködésben látják el feladataikat. A védelmi közigazgatás koordinációja mellett vesznek részt a fenyegetettségi helyzet felszámolásában.

A védelmi közigazgatás és a katonai igazgatás közötti együttműködést, annak kapcsolatrendszerét *többféle megközelítésben lehet elemzés alá venni:*

- az együttműködés sajátosságai területi és időbeni szempontból;
- az együttműködés az alapvető döntésekben, a feladatmegosztásban és a végrehajtásban;
- a védelmi közigazgatás és a katonai igazgatás együttműködési területei a védelmi felkészítés ideje alatt, illetve az egyes minősített időszakokban;
- együttműködés a kapcsolattartás rendje szempontjából.

6.3.1. **Az együttműködés sajátosságai területi és időbeni szempontból**

Az új védelmi alapelvek szerint a minősített időszakok **elrendelésére nagyobb valószínűséggel nem az ország egész területén, hanem lokális jelleggel, néhány megye vagy régió területén, időben és területileg korlátozottan lehet, illetve kell felkészülni.** Méginkább jelentkezik egy területi és időbeni korlát egy katasztrófa helyzet esetében. Természetesen a területi és időbeni korlát nem jelenti azt, hogy az ország egészére nincs

kihatása, hiszen az elhárításban való részvétel az ország egész területét, erőforrásait érinti, érintheti.

A területi korlátozás azt jelenti, hogy egy egyirányból érkező támadás elhárítására készülünk, mely az ország kb. 1/3-át, 1/4-ét kitevő hadműveleti területét ölelheti fel míg, szükségállapot, illetve katasztrófa-helyzet esetén 1-2 megyét, települést érinthet. Egyidejűleg létezhet területi és időbeni korlátozás is.

A védelmi közigazgatás és a katonai igazgatás együttműködését, külön kell vizsgálni, aszerint, hogy erre a **hadműveleti területen vagy azon kívül** kerül sor.

a.) **Hadműveleti terület** a Magyar Köztársaság területéből a tábori hadsereg felvonulására, szétbontakozására és a harctevékenység megvívására szolgáló terület. Sajátossága, hogy a **katonai igények elsődlegessége** a meghatározó, tehát a kétfajta igazgatás együttműködve, de **első-sorban a katonai igazgatás által támasztott igények kielégítésére irányul**. A hadműveleti területen belül meg kell különböztetni az úgynevezett *harctevékenységgel érintett területet*.

Harctevékenységgel érintett terület alatt a hadműveleti terület azon része értendő, ahol a közvetlen harccselekmények folynak. **Sajátossága**, hogy emiatt a **védelmi közigazgatás működése korlátozottá** válhat, meghatározó lesz a katonai igazgatás.

Harctevékenységgel érintett területek esetén amennyiben a **védelmi közigazgatás** működőképes a katonai igazgatással együttműködve, a **katonai parancsnok követelményének elsődlegessége alapján látja el a lakossággal kapcsolatos feladatokat**.

Abban az esetben, amikor a védelmi közigazgatás működését a harctevékenység hátráltatja, a katonai igazgatás a védelmi közigazgatást feladatai ellátásában a lehetőségekhez mérten támogatja, szükség esetén egyes funkcióit kényszerűen átveheti.

b.) **Hadművelettel nem érintett terület** az ország hadműveleti területén kívül eső része. Sajátossága, hogy az igénytámasztó a katonai igazgatás, míg a döntés és a végrehajtás irányítása a védelmi közigazgatásra hárul.

6.3.2. Együttműködés az alapvető döntések, a feladatmegosztás és a végrehajtásban

A védelmi közigazgatás és a katonai igazgatás közötti együttműködés további megközelítése lehet, amikor a két együttműködő szervezetrendszer döntési kompetenciáját figyelembe véve soroljuk fel a feladatokat, ezen belül az igénytámasztókat, a döntéshozókat, valamint végrehajtókat. A fontosabb témaköröket kiemelve *példaként lehet említeni az alábbiakat:*

a.) **Rendkívüli intézkedések bevezetésére** az ország életét, rendes működését, az állampolgárok élet- és vagyónbiztonságát sértő vagy veszélyeztető társadalmi, vagy technikai, illetve természeti katasztrófa vagy az országot ért váratlan támadás esetén van lehetőség.

Szükségállapot idején a rendkívüli intézkedéseket rendeleti úton a Köztársasági Elnök, rendkívüli állapot idején a Honvédelmi Tanács, míg veszélyhelyzet esetén az Országgyűlés felhatalmazása alapján a Kormány vezeti be. A rendkívüli intézkedések - a rendkívüli állapot kivételével, amikor nincs időtartamhoz kötve - 30 napig maradnak hatályban, azonban szükség esetén az Országgyűlés, illetve Honvédelmi Bizottsága ezt meghosszabbíthatja.

A rendkívüli intézkedések jórészt keretjellegűek, azok részletes kidolgozása, tartalommal való megtöltése megoszlik a kétfajta igazgatási szervezet között, de alapvetően a védelmi közigazgatás feladata. *(A Hvt. 201.§. (1) bekezdése szerint a Kormány kompetenciája a rendkívüli intézkedések, rendeletek kihirdetésre alkalmas állapotba való előkészítése.)*

A rendkívüli intézkedések elrendelésére az együttműködés során a megjelölt katonai igények figyelembevételével, mindig a védelmi közigazgatás jogosult. Kivételként említhető indokolt esetben a katonai igények érvényesítését oly módon teszi lehetővé, hogy **a Honvédelmi Tanács** a rendkívüli intézkedések hadműveleti területre történő bevezetésével egyidejűleg **felhatalmazást adhat az illetékes katonai parancsnokok** részére a területi, az időbeli és személyi hatályának megállapítására.

b.) **A fegyveres erők alkalmazására, részleges vagy teljes mozgósítására** az Országgyűlés, a Honvédelmi Tanács, a Köztársasági Elnök,

vagy a Kormány saját vagy a katonai vezetés kezdeményezésére (javaslatára) a védelmi közigazgatás legfelső szintje hoz döntést.

c.) **Honvédelmi kötelezettségek teljesítése** esetén a Honvéd Vezérkar irányítása mellett a megyei hadkiegészítő parancsnokság - mint katonai igazgatási szerv - hatáskörének elsődlegessége érvényesül, míg a közreműködő szerepet a védelmi közigazgatás tölti be. Például *az alább felsorolt tevékenységek során:*

- összeírás;
- sorozás;
- katonai szolgálatra behívás;
- tartalékosok mozgósítása;
- fegyveres erők technikai kiegészítése;
- polgári védelmi kötelezettség;
- honvédelmi munka kötelezettség.

d.) **Gazdasági, anyagi szolgáltatási kötelezettség teljesítése** területén az igénytámasztó a **védelmi közigazgatás és a katonai igazgatás egyaránt**, míg a döntés és a végrehajtás irányítása a védelmi közigazgatásra hárul. Például *a következő területeken:*

- "M" kapacitás rögzítése;
- állami tartalékképzés;
- hadszíntér előkészítés;
- gazdaságmozgósítás;
- nem katonai szféra gazdaságmozgósítási tervrendszere;
- polgári védelmi kötelezettség;
- honvédelmi munkakötelezettség.

6.3.3. A védelmi közigazgatás és a katonai igazgatás együttműködési területei a védelmi felkészítés idején, illetve egyes minősített időszakokban

A védelmi közigazgatás és a katonai igazgatás mind békeidőszakban, mind a minősített időszak körülményei között a megoldandó feladatok végrehajtása érdekében **számos kérdésben együttműködik.**

A. Békeidőszak, felkészülési időszak

Ezen időszak együttműködési tevékenysége a kétfajta igazgatás tekintetében a jelenleg hatályos jogszabályokban biztosított, illetve mindkét terület külön-külön meghatározott feladatait tervszerint, rendezett körülmények között végzi. (Az Alkotmány és törvények szabta keretek között). *Ennek megfelelően:*

a.) A védelmi közigazgatás feladatai:

- saját "M" szervezeti és működési rendjének kialakítása, információs, tájékoztató és együttműködési tevékenységének előkészítése, a honvédelmi feladatok irányítása;
- a közigazgatás "M" felkészítése, gyakoroltatása, ellenőrzése;
- bevonulások, leszerelések, sorozások esetén helyiség és rendfenntartás biztosítása;
- polgárvédelmi kiképzés és gyakorlatok levezetése;
- nyilvántartások felfektetése, naprakész állapotban tartása;
- fegyveres erők mozgósításának biztosításával összefüggő tervek elkészítése, a végrehajtás összehangolása és irányítása;
- a fegyveres erők feladatainak ellátásához szükséges objektumok, ingatlanok lebiztosítása;
- honvédelmi gyakorlatok biztosítása;

- a gyakorlatok során keletkezett károk felmérése, igény érvényesítés;
- a közigazgatás felkészítése a minősített időszaki feladatok ellátására;
- a honvédelmi körzetre háruló gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség kapcsán szükséges tervek, együttműködési megállapodások elkészítése, a végrehajtás összehangolása;
- a fegyveres erők részéről igényelt szolgáltatások felmérése, azok teljesíthetőségének felkutatása, kimunkálása;
- intézkedési tervek előkészítése, elfogadása, egyeztetése és koordináció a katonai igazgatás szerveivel;
- katasztrófa elhárítási, illetve védelmi tervek elkészítése, egyeztetése.

b.) A katonai igazgatás feladatai:

- a mozgósítás és magasabb HKSZ-be helyezés megtervezése;
- nyilvántartások felfektetése, naprakésszé tétele;
- kiképzési tervek készítése, gyakorlati végrehajtása;
- gyakorlatok megtervezése, levezetése;
- sorkatonai szolgálatra behívás, kiképzés;
- tartalékosok nyilvántartásának naprakészen tartása;
- tartalékosok lebiztosításának és felkészítésének végrehajtása;
- alaprendeltetésen kívüli tevékenységekben való részvétel (pl.: katasztrófa, elemi csapás következményeinek felszámolása);

- gyakorlatok és "M" végrehajtásához szükséges ingatlanok ideiglenes átadás-átvételének megtervezése, a végrehajtás átvételének, visszaadásának gyakorlása;

- a bejelentett eszközök nyilvántartásba vétele;

- gyakorlások során az ingó és ingatlan eszközök ideiglenes átvétele, majd azok befejeztét követő visszaadása;

- a nemzetgazdasággal szemben támasztott igények felmérése, az adatok átadása, egyeztetése az illetékes tárcákkal, a honvédelem helyi igazgatási szerveivel;

- a csapatok háborús alkalmazásának és mindenoldalú biztosításának megtervezése;

- a MH anyagi készleteinek megalakítása, tárolása, folyamatos frissítése;

- az előírt technikai hadrafoghatóság biztosítása, a soron következő gyári javítások megtervezése, a szolgáltatások igénylése.

B. Veszélyhelyzet

a.) A védelmi közigazgatás feladatai:

- a katasztrófa súlytotta területen az állampolgárok evakuálása és vagyonmentése;

- a katonai szervezetekből személyi állomány igénylése az elhárítási munkákhoz, illetve a következmények felszámolásához;

- a tevékenységben résztvevő erők feladatainak koordinálása, irányítása, beleértve a kirendelt katonai szervezeteket is;

- a honvédségi erők tevékenységének ellátásához szükséges szolgáltatások biztosítása (egészségügyi ellátás, híradás, üzemanyag biztosítás, objektum kijelölés az elszállásoláshoz);

- az alaprendeltetésen kívüli feladatokra igénybevett katonák elszá-
lásolása, élelmezése;

- polgári védelmi szervezetek aktivizálása, a mentésben való közre-
működése, tevékenységük irányítása;

- rendelkezésre álló technikai eszközök tevékenységbe való bevoná-
sa, a meghibásodott eszközök javításának biztosítása;

- szükség esetén a tevékenységben résztvevők ruházatának cseréje,
tisztítása;

- az adott terület zárása, forgalom elterelés biztosítása.

b.) A katonai igazgatás feladatai

- szükséges létszámú személyi állomány biztosítása az elemi csapás
elhárítása, illetve következményeinek felszámolása érdekében;

- igény és lehetőség szerint technikai eszközök és szolgáltatások biz-
tosítása, a katonai szervezet működőképességének fenntartása mellett;

- a személyi állomány szükség szerinti mentése, a katonai szervezet
működőképességének fenntartása, a saját feladatok további biztosítása
mellett.

Meg kell jegyezni a katonai szervezetek veszélyhelyzetben sem ke-
rülhetnek a védelmi közigazgatás helyi, területi szerveinek közvetlen irá-
nyítása alá. Feladataikat felkérésre saját szervezetszerű irányítással, ve-
zetéssel látják el.

C. Szükségállapot

A szükségállapot, összehasonlítva a veszélyhelyzet hasonló tényállá-
sával, attól mértékében, súlyosságában, esetleges korlátozott területi ki-
hatásában tér el.

Amennyiben a szükségállapot katasztrófa miatt került kihirdetésre,
úgy a B. pontban foglaltak az irányadók.

Amennyiben a szükségállapot polgárháborús körülmények miatt kerül kihirdetésre

a.) A védelmi közigazgatás feladatai:

- jelentős állománymozgósítás biztosítása;
- katonai állomány részvételének igénylése, közös feladatok végrehajtására és a tevékenység összehangolása;
- rendkívüli intézkedések bevezetése, területi, helyi érvényesítése, intézkedések meghozatala;
- rendfenntartás, fegyelem megőrzésében való közreműködés;
- speciális képzettségű szakemberek visszahagyása az előzetes tervek szerint;
- futárszolgálat működtetése;
- közlekedési igények személyi és eszközfeltételeinek biztosítása;
- a katonai és a polgári közlekedés összehangolása, elsődlegesség biztosítása;
- a fegyveres erők megnövekedett ellátási igényeinek kielégítése (élelem, üzemanyag, alkatrészutánpótlás, stb.).

b.) A katonai igazgatás feladatai:

- intézkedés az "M" és tartalékos állomány behívására;
- adott területek zárása, utak lezárása;
- ellenőrző áteresztőpontok felállítása, működtetése;
- szükség esetén karhatalmi tevékenység elrendelése;
- személyi állomány kirendelés igény szerint;

- kitelepítésben való közreműködés;
- objektumok átvétele, illetve átadása;
- megnövekedett ellátási igények átadása a helyi védelmi bizottságnak;
- üzemanyag, ruházat, élelmezés megnövekedett igények szerinti biztosítása;
- a lakosság mentésében való közreműködés;
- a szükséges gépjármű és más technikai eszköz biztosítása igény szerint a helyi védelmi bizottságok részére;
- katonai vasúti, légi, közúti, vízi szállítások összehangolása, biztosítása;
- kijelölt objektumok őrzése (katonai és polgári).

D. Rendkívüli állapot

Rendkívüli állapot csak az ország egészére rendelhető el. (A fegyveres erők és az ország mozgósítása, a védelmi közigazgatás teljes aktivizálása a rendkívüli állapot kihirdetéséig megtörtént).

a.) A védelmi közigazgatás feladatai:

- a hadművelleti területről a lakosság kitelepítésének, befogadásának megszervezése, végrehajtása;
- az ottrekedt lakosság ellátásának biztosítása (élelmezés, egészségügy, fürdés, stb);
- kiürítés megszervezése, irányítása, végrehajtása;
- a lakosság légi, vegyi-nukleáris és tűzvédelmi riasztása, a polgárvédelem riasztási rendszere és a tömegtájékoztatási eszközök igénybevételel;

- SUFI jelzőrendszer kiépítése, felállítása;
- forgalomszervezés biztosítása;
- közrend, közbiztonság fenntartása;
- kórházak működésének biztosítása;
- elhunyt, elesett katonák eltemettetése;
- csapások következményei felszámolásában való részvétel;
- a felszabaduló katonai objektumokban lévő ellátó és kiszolgáló kapacitások átvétele;
- óvóhelyek védelme;
- közrend, közbiztonság megóvása;
- kislétszámú kikülönített katonai erők ellátása;
- védelmiipari termékek gyártása, szállítása;
- üzemanyag biztosítása, melynek során a fegyveres erők elsőbbséget élveznek, sőt ha ez szükséges csak ők vételezhetnek üzemanyagot;
- közegészségügyi és járványügyi feladatok ellátása;
- vasúti kirakóállomások működtetése;
- forgalomirányítás összehangolása;
- közlekedési hálózat javítása, helyreállítása;
- ideiglenes honvédelmi munkakötelezettség tervezése, szervezése, végzése.

b.) A katonai igazgatás feladatai:

- adott területen a csapatok átvonulásának biztosítása;

- megnövekedett számú őrzési feladat ellátása;
- útlezárás, területbiztosítás;
- tábori kórházak létesítése, üzemeltetése, állományának biztosítása;
- forgalomszervezés, csapatmozgások megtervezése, végrehajtása;
- ellenőrző-átesztző pontok (EÁP-ok) létesítése, fenntartása;
- objektumok átvétele;
- meghibásodott technikai berendezések javítása, cseréje;
- létesítmények igénybevétele;
- híradás biztosítása, szélesítése.

6.3.4. Együttműködés a kapcsolattartás rendje szerint

A védelmi közigazgatás és a katonai igazgatás szervezetrendszer a különböző minősített időszakoknak megfelelően a hozzájuk tartozó közigazgatási terület (illetékességi terület) szerint **központi, területi és helyi szervekre osztható fel.**

A. Védelmi közigazgatás

a.) Központi szervei:

- Országgyűlés
- Köztársasági Elnök
- Honvédelmi Tanács (rendkívüli állapot esetén)
- Kormány
- minisztériumok
- országos hatáskörű szervek

b.) Területi illetékességű helyi szervei:

- megyei közgyűlés elnökei
- megyei, fővárosi védelmi bizottságok
- helyi védelmi bizottságok
- centrális alárendeltségű szervek

c.) Települési illetékességű helyi szervei:

- városi, kerületi védelmi bizottságok
- polgármesterek (jegyző)
- centrális alárendeltségű szervek

B. A katonai igazgatás

a.) Központi szervei:

- Honvédelmi Minisztérium
- Belügyminisztérium
- Magyar Honvédség Parancsnoksága

b.) Területi illetékességű helyi szervei:

- seregtest szintű parancsnokságok
- kerületparancsnokságok, hadtestparancsnokságok
- hadkiegészítő parancsnokságok
- határőr kerület igazgatóságok

c.) Települési illetékességű helyi szervei:

- zászlóaljparancsnok /Hvt. 194.§. (7) bek./
- ezredparancsnok

- dandárparancsnok
- helyőrség/város parancsnok (több katonai szervezet egyidejű települése esetén)

A védelmi közigazgatás béke időszaki szervezetrendszerre megfelel a minősített időszaki szervezetrendszernek, annak felépítésében nem várható lényegi változás.

Ezzel szemben a katonai igazgatás szervezetrendszer a békeidőszaki szervezetrendszerhez képest jelentős átalakuláson megy át. Az SZCSP-ből megalakul a THDS parancsnokság és a TVP-ság, a három hadtestparancsnokság és a területvédelmi katonai kerületparancsnokságok.

Ez a hármas tagolás - központi, területi, települési - a kapcsolattartás nagybani szintjeit képes csak meghatározni. Az adott harccselekmények, a meghatározott feladatok sürgőssége valószínűleg sok esetben nem ad módot arra, hogy a fentiek szerinti kapcsolattartás realizálódjon, hanem attól eltérő is előfordulhat.

Ilyenformán ez a változat elméleti lehetőséget ad arra, hogy mind a védelmi közigazgatás szerveit, mind a katonai közigazgatás szerveit egy egységesített rendszerbe foglalja, és a vezetési szinteket meghatározza.

7. A védelmi közigazgatás és a katonai igazgatás közötti konkrét együttműködés szintjei

A védelmi közigazgatási szervek tevékenysége az adott földrajzi településhez, városhoz, megyéhez kötött, míg a katonai igazgatási szervek tevékenysége, valamely irányból érkező támadás elhárításához szükséges tevékenység eredményes végrehajtását biztosító területhez kötött, amely terület a feladattól függően tehát változó.

Az együttműködés egyik alapelveként a folyamatosságot kell tekintenünk. Az együttműködés akkor folyamatos, ha az ügyet az elintézéséhez legközelebbi szinten intézik. Ezért a szervezés és végrehajtás szintjén alapvetően az alábbiak szerint kell, hogy történjen az együttműködés:

VÉDELMI KÖZIGAZGATÁS

- helyi védelmi bizottságok,
- polgármesterek.

KATONAI IGAZGATÁS

- dandárok,
- ezredek,
- önálló alegységek,
- helyőrség v. városparancsnokok,
- határőr kirendeltségek.

Amennyiben a fenti szervek között az együttműködésben érintett feladatok végrehajtását illetően vita merülne fel, a kérdésben *a következő szinten elhelyezkedő szerveknek kell döntenie:*

- megyei közgyűlés elnökei,
- megyei, fővárosi védelmi bizottságok.
- szárazföldi csapatok parancsnoksága,
- légvédelmi parancsnokság, tábori hadsereg parancsnokság,
- területvédelmi parancsnokság,
- területvédelmi kerületparancsnokságok,
- hadtestparancsnokságok,
- hadkiegészítő parancsnokságok,
- határőr kerület igazgatóságok,
- Budapesti Katonai Kerületparancsnokság.

Ha a felmerült vita ezen a szinten sem rendezhető, a döntési jogosultság *egyvel magasabb szintre kerül:*

- Honvédelmi Minisztérium,
- Magyar Honvédség Parancsnoksága,

- Belügyminisztérium,
- minisztériumok,
- MK Legfőbb Ügyészsége,
- országos hatáskörű szervek vezetői.
- Honvéd Vezérkar,
- Határőrség Országos Parancsnoksága.

A legfelső szinten, a döntési hierarchia csúcsán nem válik külön a védelmi közigazgatás és a katonai igazgatás, mivel a vezető szervek (Kormány, illetve a Honvédelmi Tanács) integrálják magukba mindkettőt.

Az együttműködés és kapcsolattartás során **nem elsősorban a felsorolt szervek vezetőinek kell személyesen eljárniuk, hanem képviselhetik magukat** az általuk e feladattal megbízott, felhatalmazott személlyel, személyekkel. (Ezen személyek lehetnek a helyettesek vagy az adott szakterület vezetői /pl.: szolgálatfőnökök, főtiszt, stb./, akadályoztatásuk esetén pedig a témában járatos személyek).

Az együttműködésnek előfordulhatnak sajátos formái, például ha az együttműködés nem építhető ki az adott területen, az együttműködést a katonai igazgatás területi szintjén rendszeresítendő és felhatalmazott összekötő útján, illetve eggyel magasabb szinten kell koordinálni.

Összességében megállapítható, hogy az ország honvédelmi felkészítése eredményes végrehajtásához *a védelmi igazgatás és a katonai igazgatás szerveinek* folyamatos együttműködése nélkülözhetetlen.

III.

8. Összegzett következtetések, ajánlások

A tanulmány elkészítése során felhasználtam a témához kapcsolódó és rendelkezésre álló hatályos törvényeket, rendeleteket és a közelmúltban e témában megrendezett fórumok írásos anyagait.

Az anyagban tett megállapítások, illetve megfogalmazások után, ahol az szükségesnek látszott, hivatkoztam az ezt előíró, illetve lehetővé tevő jogszabály megfelelő paragrafusára (alapvetően az Alkotmányra és

a Hvt.-re). Ezt azért tartottam indokoltnak, mivel a rendszerváltás után a Hvt. hatályba lépéséig az ország honvédelemre történő felkészítése nem minden területen volt jogilag szabályozott.

Következett ez abból is, hogy a Magyar Köztársaság kilépése a Var-sói Szerződésből azt jelentette: *az ország védelme kizárólag nemzeti erőforrásokra támaszkodva valósítható meg és a végrehajtás alapvetően két, a katonai igazgatás és a védelmi közigazgatás rendszerén keresztül realizálódik.*

Addig amíg a katonai igazgatás a fent említett átmeneti időszak alatt viszonylag stabilnak volt mondható, - beleértve azt is, hogy a bécsi fegyverzetcsökkentési szerződésben foglaltaknak eleget téve erősen korlátozottá vált a Magyar Honvédség támadási lehetősége, ezáltal feladatai deklaráltan a honvédelemre és minősített helyzetben egyéb, nem fegyveres feladat végrehajtására korlátozódtak - addig a védelmi közigazgatás jelentős változásokon ment keresztül. Megszűnt az Országos Tervhivatal (jogutódja a Pénzügyminisztérium gazdálkodási és mozgósítási osztálya), a tanácsi rendszer helyébe az önkormányzatok rendszere lépett, a központi tervirányítású termelés helyett egy piacokonform gazdaság bevezetése kezdődött el.

Ezek olyan jelentős változások voltak, amelyek szükségessé tették a két igazgatási rendszer feladatainak újrafogalmazását, az együttműködés rendjének a változásokhoz történő hozzáigazítását.

Ennek a jogi háttérét teremtette meg az 1993.dec. 07-i Alkotmány módosítás és a Hvt. elfogadása az Országgyűlés által.

Úgy gondolom a fent leírtakat is figyelembe véve sikerült a választott téma kapcsán megszerezni és összefoglalni a két igazgatási rendszer együttműködési területeit és feladatait.

8.1. Összegzett következtetések

A továbbiakban röviden pontokba szedve szeretném összefoglalni a téma kapcsán *levonható főbb következtetéseket:*

- az 1993. december 07-i Alkotmánymódosítás, a Hvt. elfogadása, valamint a vonatkozó kormányhatározatok megfelelő jogi alapot teremtettek a honvédelemre történő felkészülés tervezéséhez, szervezéséhez;

- kialakult a védelmi közigazgatás rendszere (a Hvt. II. fejezete szabályozza a honvédelemben részt vevő polgári szervek körét és azok feladatait) ennek működtetése azonban további szervezést igényel és feladatokat ró a végrehajtásért felelősökre;

- a Hvt. VIII. fejezete szabályozza a honvédelmi felkészülés és az országmozgósításhoz szükséges gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségek körét, azok igénybevétele elrendelésének körülményeit;

- a minősített időszakos termeléssel szemben támasztott követelményeket alapvetően a katonai igazgatás igényei, a lakosság alapellátásának szükségletei és a gazdaság működőképességének fenntartása alkotják. Ezen igények felmérése a HM, a vezérkar, a BM szervek feladata, a lakosság szükségleteinek vonatkozásában pedig alapellátási normák alapján a megyei védelmi bizottságoké;

- a minősített időszakok közül a rendkívüli állapotra számvetett igények tervezésével kell számolni, mivel ez nagyságrendben meghaladja a másik két időszak igényeit, továbbá a veszélyhelyzet és szükségállapot igényei majdnem teljes egészében a nemzetgazdaságban fellelhető tartalékok átcsoportosításával kielégíthetők;

- a minősített időszakos igények megbízható kielégítése során **legkritikusabb tényező a veszélyeztetettségi időszak bevezetése időpontjának** (rendkívüli állapot kihirdetését megelőző 6 hónap) **meghatározása**, amely szükséges a leghosszabb idejű gyártókapacitás beindítására és feltuttatására. Ennek eldöntésében kulcsszerepe van a politikai felsővezetésnek és kellő információ birtokában a Honvéd Vezérkarnak;

- úgy kell számolnunk, hogy a veszélyeztetettségi időszak nem kerül kihirdetésre, hanem az erre a 6 hónapra tervezett feladatok végrehajtása - a gyártáshoz szükséges időtartamtól függően - fokozatosan kerül bevezetésre. Ebben az időszakban kiemelt fontossággal bír a szükséges import beszerzések mielőbbi realizálása, mivel a térségben nemzetközi embargó bevezetése várható;

- az ellátásra és szolgáltatásra tervezett (szerződéssel lebiztosított) gazdálkodó szervek kiválasztásánál figyelembe kell venni a hadműveleti, közgazdasági és infrastrukturális követelményeket. Végző esetre (ha a gazdálkodó szerv nyeresége olyan mértékben csökken, hogy a termelés folytatására érdektelenné válik) a minősített időszakra vonatkozó, Hvt. szerinti szerződéskötési kényszer vagy utasítási jogot (Hvt.194.§. (7) bek.) kell alkalmazni. A szerződéseket az illetékes minisztériumok, megyei védelmi bizottságok kötik meg az összesített honvédelmi igények alapján a gazdálkodó, vállalkozó egységekkel;

- a minősített időszaki termelés csak üzleti alapon, piackonform módon, szerződéses viszonyok keretében, valamint csak a legszükségesebb esetben történő indirekt állami beavatkozás mellett tervezhető;

- minősített időszakban a gazdaság - a minősített időszakra meghatározott prioritások figyelembe vételével - kielégíti a fegyveres erők, rendészeti szervek szükségleteit, ellátja a lakosságot és hozzájárul annak védelmének kiépítéséhez;

- jelen tanulmány 7. pontjában megfogalmazottak szerint szintenként együttműködő szervek képesek a tervszerinti és az operatív beavatkozást igénylő feladatok végrehajtásában együttműködni, illetve zavar esetén biztosított annak elhárítása egyel magasabb szinten;

- a minősített időszakok közül katasztrófa elhárítás esetében (veszélyhelyzet és szükségállapot) a védelmi közigazgatás, egyéb (fegyveres konfliktusok) esetében pedig a katonai igazgatás igénytámasztásának a prioritása érvényesül.

8.2. Ajánlások a katonai igazgatás és a védelmi közigazgatás együttműködési területei és feladatai téma kapcsán

- Az MH részéről szükséges egy teljeskörű anyagi, technikai és szolgáltatási igény összeállítása, majd évenkénti pontosítása megévenkénti és időszaki bontásban, és ezen igények megadása az illetékes minisztériumoknak és a megyei védelmi bizottságoknak. (Ez lehet az alapja az előszerződéseknek, szerződéseknek).

- A megalapozott tervezés feltételeinek biztosítása érdekében szolgálati áganként szükséges egy korrekt adattár összeállítása és évenkénti

pontosítása a gyártó és szolgáltató kapacitásokról, igénybevehető anyagi készletekről, megyénkénti bontásban. Ezen adatok szolgáltatásáért az illetékes minisztériumok, megyei védelmi bizottságok a felelősek. Az adatszolgáltatás témajegyzékét a katonai igazgatás központi szervei állítják össze és egyeztetik a védelmi közigazgatás központi szerveivel.

- A megyei védelmi bizottságok az igények alapján kötelesek megvizsgálni és visszaigazolni annak teljesíthetőségét. Utána évenként jelentést tenni az igények kielégíthetőségéről a megyei közgyűlés elnökein keresztül a szolgáltatásra igényt tartó szervezet, illetve a védelmi közigazgatás központi szerve részére.

- Az MH anyagi és szolgáltatásra vonatkozó igényeinek megbízható kielégítése érdekében – záros határidőn belül – szükséges azt szerződésekkel lebiztosítani.

- A honvédelmi törvényben előírt feladatoknak való megfelelés érdekében – figyelembe véve a költségvetés adta lehetőségeket – felül kell vizsgálni az MH anyagi készleteit, meg kell határozni az új készletképzési normákat, ezek után a nemzetgazdaságból folyamatosan biztosítható, valamint az új normák alapján feleslegessé váló anyagi készletektől lehetne "megszabadulni". (Nem célszerű honvédségi költségvetésből fenntartani. "A honvédelem nemzeti ügy" Hvt.1.§.(1).).

- Szükséges egy egységes okmányrendszer kidolgozása a szolgáltatók teljesítését elrendelő határozatra. (A Hvt.195.§. (2) bekezdésének értelmében). Az igénybevett szolgáltatások elszámolása alapját a teljesítés idején érvényben lévő hivatalos díjtételek kell, hogy képezzék.

- A békeidőszakban levezetésre kerülő gyakorlatokra célszerű meghívni (be kell vonni) az érintett megyei közgyűlés elnökeit és az adott területek helyi, védelmi bizottságait (illetékeseit), aminek a célja az együttműködés további gyakorlati kimunkálása, megvalósítása.

- A Hvt. 13.§. által meghatározott feladatok végzésére célszerűnek tartom a HM szervezetében létrehozni a honvédelmi felkészítés és országmozgósítás ágazati feladatainak végrehajtására, illetve a társmi-nisztériumokkal ezen feladatok körében végzendő tevékenység koordinálására hivatott szervezeti egysége(ke)t.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

- 1.) 1949.évi XX.törvény a Magyar Köztársaság Alkotmánya
- 2.) 1993.évi CVII.törvény az Alkotmány módosításáról
- 3.) 1993.évi CX.törvény a honvédelemről
- 4.) 27/1993. (V.23.) Országgyűlési határozat a Magyar Köztársaság honvédelmének alapelveiről
- 5.) Nemzetközi hadijogi, katonapolitikai és szövetségi szerződések gyűjteménye (HM IJF 1991.)
- 6.) A védelmi felkészítés és országmozgósítás új rendszerének alaplokumentumai (HM VKI 1992.)
- 7.) 1990.évi LXV.törvény A helyi önkormányzatokról
- 8.) 124/1991.(XI.27.) Kormányrendelet a területi honvédelmi igazgatás átmeneti rendezéséről
- 9.) Elgondolás a megyei minősített időszakos termelés (elosztás) tervezésére, szervezésére és koordinálására (1993. *dr. Tokay Imre ezredes*)
- 10.) A közigazgatás minősített időszakos működése (tanulmány) (HM VKI 1993.november)
- 11.) 3037/1994.sz. Kormányhatározat, az 1994.évi védelmi felkészítés és országmozgósítási feladatterve
- 12.) 3344/1993.sz. Kormányhatározat a nemzetgazdaság minősített időszakos teljesítőképességéről
- 13.) 3365/1993.sz. Kormányhatározat a Gazdaságbiztonsági Tartalékról

KIMUTATÁS
a tanulmányban használt rövidítésekről

- ATB - anyagi-technikai biztosítás
- BKKP - Budapesti Katonai Kerületparancsnokság
- BM - Belügyminisztérium
- ENSZ - Egyesült Nemzetek Szövetsége
- HKSZ - harckészültség (i)
- HM - Honvédelmi Minisztérium
- HÖR - Határőrség
- HVK - Honvéd Vezérkar
- Hvt. - Az 1993.évi CX törvény a honvédelemről
- LP - Légvédelmi Parancsnokság
- "M" - mozgósítás
- MH - Magyar Honvédség
- PM - Pénzügyminisztérium
- PV - polgárvédelem
- SUFI - sugárfigyelő (jelzőrendszer)
- SZCSP - Szárazföldi Csapatok Parancsnoksága
- THDS - Táborig Hadsereg
- TVP - Területvédelmi Parancsnokság
- VKI - Védelmi Koordinációs Iroda
- ZMKA - Zrínyi Miklós Katonai Akadémia